

Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés

Spanyol-magyar együttműködés:
sikeres EU-s bárány- és gidahús-
promóciós program

A juhhús- és a kecskehús fogyasztás és -termelés nem tartozik a legsikeresebb ágazatok közé az EU-ban, sem Spanyolországban sem Magyarországon. Éppen ezért nagy jelentőségű az az esemény, amelyre Madridban került sor.

Szerkeszti
a szerkesztőbizottság
27. évfolyam
2018/6

A szerkesztőbizottság tagjai: **Dr. Jávor András**, egyetemi tanár, a Juh Termékτανács elnöke, **Bátor Árpád**, a Juh Termékτανács elnökhelyettese, **Dr. Kukovics Sándor**, a Juh Termékτανács ügyvezető igazgatója, **† Dr. Békési Gyula**, a Juh Termékτανács nyugalmazott ügyvezető igazgatója
Szerkesztette: **Avar László**

Spanyol-magyar együttműködés: sikeres EU-s bány- és gidahús-promóciós program

A juh- és a kecskehús-fogyasztás és -termelés nem tartozik a legsikeresebb ágazatok közé az EU-ban, sem Spanyolországban sem Magyarországon. Éppen ezért nagy jelentőségű az az esemény, amelyre Madridban került sor. Az EU nagy hangsúlyt fektetett a mezőgazdasági termékek promóciójára 2017-ben kiírt, az EU belső piacait megcélzó, több tagállamot magába foglaló, multi típusú pályázatokra. A 2017. évi kiírásban három juh- és kecskehús-promóciós pályázatot hirdettek ki nyertesként az EU szakértői: egy single (egyetlen ország által benyújtott) pályázatot, amelyet Spanyolország nyert el, és két multi típusú pályázatot. Utóbbiak közül az egyiket Franciaország, Írország és az Egyesült Királyság, a másikat pedig Spanyolország és Magyarország együttműködése nyerte el.

2018. május 31-én, Madridban a spanyol Mezőgazdasági, Halászati Élelmiszerügyi és Környezetügyi Minisztérium helyettes államtitkára, Fernando Burgaz felszólalásával mutatták be a spanyol juh és kecske szakmaközi szervezet (INTEROVIC), valamint a magyar Juh Termék Tanács közös pályázatának eredményeként Spanyolországban június 1-jén elindított, európai uniós társfinanszírozású juh- és kecskehús-fogyasztás-népszerűsítő kampányt. A Juh Termék Tanácsot Bátor Árpád elnökhelyettes és Dr. Kukovics Sándor ügyvezető igazgató képviselték. A rendezvényen felszólalt az INTEROVIC igazgatója, Tomás Rodríguez, az INTEROVIC elnöke, Francisco Marcen, az EU DG AGRI Állati Termék Osztályának vezetője, Luis Carazo, valamint a Juh Termék Tanács elnökhelyettese, Bátor Árpád.

A programon több, mint száz fő vett részt, részben a szakmából, nagyrészt pedig a médiából (beleértve TV-csatornákat is). Rövid előadás hangzott el a juh- és kecskeágazat állatorvosi vonatkozásairól, valamint a juh- és kecskehús elkészítésének lehetőségeiről, és a gasztronómiában betölthető-betölthető helyéről is. Az előadások közül a meghatározóak lényegét mutatjuk be.

Fernando Burgaz bevezető előadásában azt hangoztatta, hogy a spanyol mezőgazdaságban milyen jelentős szerepet játszik a juh- és a kecskeágazat, amelyek az élő állatok és

a hús kivitelével nem elhanyagolható exportbevételhez juttatják a nemzetgazdaságot, és a hazai hús-fogyasztás egyik alapját jelentik.

Luis Carazo előadásában kiemelte a mezőgazdasági termékek, így a juh- és kecskehús EU-támogatással megvalósuló promóciója lehetőségét arra, hogy az EU egyre inkább városiasodó lakossága közelebb kerüljön e termékek ismeretéhez és fogyasztásához, és ezzel kedvezőbb helyzetbe

Francisco Paco Marcén Bosque, az INTEROVIC elnöke és Bátor Árpád, a Juh Termék Tanács elnökhelyettese közleményt írt alá a közös program megvalósításáról

Az esemény résztvevői balról jobbra: Tomás Rodríguez (ügyvezető igazgató, INTEROVIC), Francisco Marcen (elnök, INTEROVIC), Luis Carazo (az EU DG AGRI Állati Termék Osztályának vezetője), Fernando Burgaz (a spanyol Mezőgazdasági, Halászati Élelmiszerügyi és Környezetügyi Minisztérium helyettes államtitkára), Györi Enikő (Magyarország madridi nagykövete), Bátor Árpád (elnökhelyettes, Juh Termék Tanács), Dr. Kukovics Sándor (ügyvezető igazgató, Juh Termék Tanács)

kerülhessenek az EU piacán a saját termelésű termékek a nagyon olcsón ide kerülő, főleg új-zélandi importtal szemben. Különösen nagy jelentőségűnek minősítette azt a folyamatot, melynek keretében az EU két szélén elhelyezkedő juhtenyésztő ország megtalálta az együttműködéshez vezető utat, és sikeres pályázatot nyújtott be az EU-hoz e termékek közös promóciójának támogatásához.

Tomás Rodríguez előadásában külön is hangsúlyozta, hogy az elmúlt kevesebb, mint 10 évben több, mint 5 millióval esett vissza a juhállomány, és ezzel párhuzamosan felére a zuhant vissza az egy főre jutó juh- (1,84 kg/fő/év) és kecskehús-fogyasztás (0,16 kg/fő/év)

az országban. A fogyasztáscsökkenés megállításában rendkívüli jelentősége van a magyar Juh Termék Tanácsal együttműködve elnyert promóciós pályázatnak.

Francisco Marcen áttekintést adott a Spanyolországban megvalósítani kívánt programról. Eszerint a kampány a tej-, bány-, a bány- és kecskegida-fogyasztás fellendítésére koncentrál. Elsősorban a juh- és kecskehúshoz kapcsolódó negatív fogyasztói beidegződéseken kíván változtatni, és ezáltal a mindennapok részévé kívánja tenni a húskészlet fogyasztását, ami lehetővé teszi az utóbbi időben folyamatosan csökkenő termelés növelését.

Ez az új megközelítés túlmutat az egyszerű népszerűsítésen, mert legfőbb üzenete a juh- és kecsketartás mint fenntartható állattenyésztési ágazat bemutatása, amelyek hozzájárulnak a vidéki területek fennmaradásához.

Ezért Spanyolországban a környezeti előnyök bemutatására összpontosítják a kampányt: a juh- és kecsketenyésztés hatékony eszköz a tűzvédelemben, fenntartja a vidéki környezetet, hozzájárul az éghajlatváltozás megfékezéséhez és az ökológiai sokféleség növeléséhez.

A kampány a vendéglátóhelyek és a kiskereskedelmi láncok segítségével igyekszik bemutatni a juh- és kecskehús új felhasználási módjait, egyszerű elkészítésük lehetőségeit.

A televízió kulcsfontosságú eleme a kampánynak: három reklámspotot sugároznak a kampány ideje alatt (június 1–24.), bemutatva a húsok elkészítésének egyszerű konyhai technikáit. Novemberben és decemberben a kampány újraindul, és a szpotok is újra adásba kerülnek. Újdonság, hogy a szpotok a madridi és barcelonai mozikban is futni fognak.

A fő spanyol élelmiszeripari vásárokon és a kiskereskedelmi áruházakban szakácsok fogják bemutatni a konyhai fogásokat, továbbá előadások is hallhatók lesznek.

Annak érdekében, hogy az ágazat minél inkább a fókuszba kerüljön, az INTEROVIC június 23-án megrendezi az első „Báránhúsnapot”, amely az ország báránhústermelő közzeteinek bevonásával egész napos eseményt szentel a juh- és kecsketenyésztéssel járó előnyök bemutatásának a lehető legszélesebb körű sajtónyilvánosság megteremtésével.

Bátor Árpád elmondta, hogy az elnyert EU-pályázat lehetőséget ad arra, hogy javítva

Az egyik kedvenc a sült báránborda

A programot bemutató rendezvényen több, mint százán vettek részt a szakmából és a médiából, ami jól mutatja a juh- és a kecskeágazat jelentőségét a spanyol gazdaságban

megőrizze a magyar juhágazatot, annak hagyományait, kultúráját, visszaadja számára és egyben megerősítse a környezet meg- és fenntartásában és a vidéki lét megőrzésben jelenleg is ellátott jelentőségét.

A projekt sikeres végrehajtása lehetővé

Bátor Árpád, a Juh Termék Tanács elnökhelyettese beszédében a spanyol-magyar együttműködés jelentőségét hangsúlyozta

teszi, hogy újra megismertesse a báránhúst mint kiváló és egészséges élelmiszert az ezt már régen elfeledő városi és fiatal lakossággal. A báránhús-előállítás nem mellesleg GMO-mentes táplálékot ad az embereknek, és ökológiailag is hasznos tevékenység, amire erről az oldalról is fel kell hívni a társadalom figyelmét. Egy mostanéhoz hasonló pályázaton való részvétel már 2008 óta a termék tanács tervei között volt, de csak most jött el az ideje annak, hogy valóban részesei is legyenek.

A munkát az is segítette, hogy Kukovics Sándor ügyvezető igazgató – aki egyben a COPA-COGECA Working Party on Sheep második ciklusát töltö elnökhelyettese – részt vett a Phil Hogan mezőgazdasági biztos által

kezdeményezett Reflection Group on Sheep munkabizottság munkájában, és aktív résztvevője volt az ajánlásokat megfogalmazó munkacsoportnak is.

A termék tanács az Európai Parlament 2018. május 3-án elfogadott, spanyol jelentéstevő által benyújtott, a juh- és kecskeágazat jelenét és jövőjét is magába foglaló állásfoglalásának kialakításában mintegy 15 elfogadott kiegészítő javaslattal ismét szerepet kapott az ágazat jövőjének megalapozásában.

A program Bátor Árpád szavai szerint lehetőséget teremt arra, hogy

- a báránhúst ismertté tegye az azt elfelejtő városi, főleg fiatal lakosság számára,
- megváltoztassa a juhhúsról hangoztatott téves képzeteket (zsiros, nehezen elkészíthető, szakértelmet igényel stb.), és egészséges, könnyen elkészíthető étel legyen, amely más, olcsó húsfélésekkel is versenyképes lehet,
- emellett a társadalom egésze számára fenntarthatassuk a vidék- és tájfenntartásban a juhászat által végzett szolgáltatást.

Beszéde záró részében jelezte, hogy a spanyol programrészrel nagymértékben egyező programot hajtanak végre Magyarországon. Emellett, a nyertes pályázatban leírtak szerint októberben sor kerül az egy hétig tartó „Báránnap” rendezvényre, amelyet mintegy 50 étteremben tartanak meg minden évben. A magyarországi kampány az előzetes adminisztrációs feladatok befejezését követően, 2018 júliusában kezdődik.

A bemutatott kampány teljes költségvetése 6,825 millió euró, amiből 825 ezer eurót költenek el Magyarországon a juhhús- és a báránhús fogyasztás népszerűbbé tétele érdekében a következő három évben (2018, 2019, 2020).

KUKOVICS SÁNDOR

Az olasz kiskérődzőszektor fő jellemzőinek alakulása az utóbbi években

Jóllehet, az utóbbi években folyamatosan nőtt azon országok száma, ahova a magyar élő vágóbarányt mint fő ágazati terméket kiszállítjuk, mégis az olasz piac határozza meg a hazai juhászat helyzetét. Ennek rezdülései, keresleti és kínálati viszonyai módosítják juhtartó üzemeink bevételeit. Az olasz piac 80% körüli részesedése indokolja azt, hogy az ország juh- és kecskeszektorának alakulását egy kicsit részletesen elemezzük. Az elemzést az olasz ISMEA intézetet képviselő szakértőnek az EU Juhhús- és Kecskéhús-előrejelző Munkabizottsága (EU Forecast Group on Sheep Meat and Goat Meat) 2018. június 11-én megtartott ülésén bemutatott adataira építettük fel.

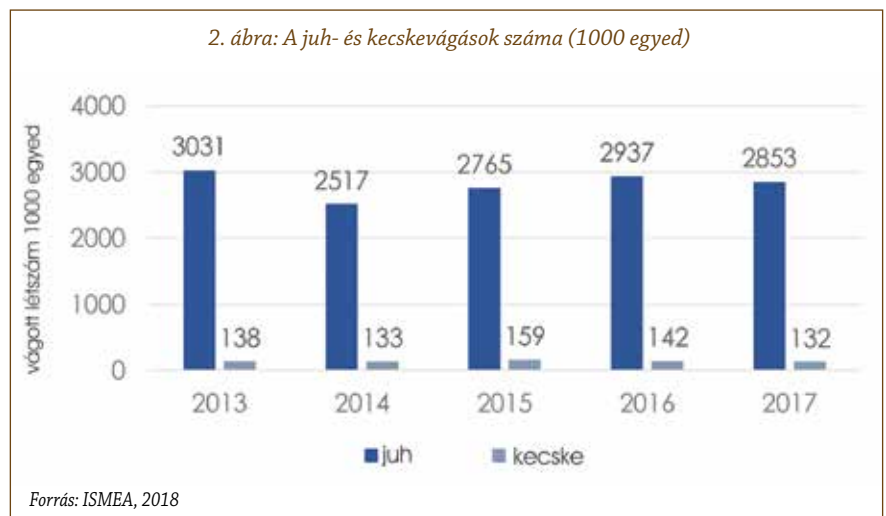
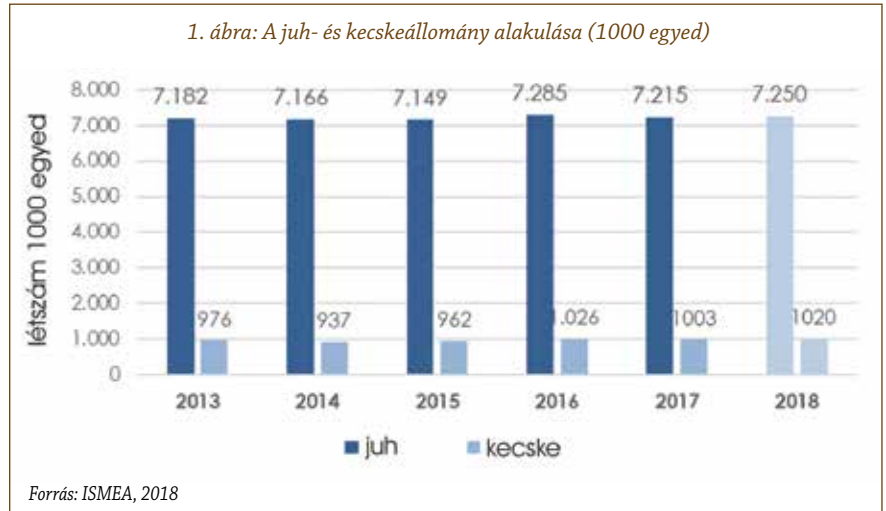
A juh- és kecskeágazat súlya a mezőgazdaságban belül

Az olasz piac alapvető fontosságú a magyar juhágazat számára, mert az előállított vágóállatok döntő hányada (kb. 80%) ezen a piacon talál fogyasztóra. Úgy is megfogalmazhatjuk, hogy ez a fő piacunk immár évtizedek óta, amely tradicionálisan meghatározó szerepet tölt be a vágóállat-értékesítésünkben.

Átlagos magyarországi körülmények között a juh- (és benne kecske-)szektor bruttó termelési értéke a mezőgazdaság teljes termelési értékének nem egészen 1 %-át teszi ki, míg az állattenyésztés termelési értékének 2 %-át adja.

Érdekes módon, ezek az arányok olasz célpiacon is nagyon hasonlóak, azzal az eltéréssel, hogy ott lényegesen nagyobb a juhtej jelentősége, mint Magyarországon. A 2017. évben a juhtej termelési értéke 438 millió € értéket tett ki, ugyanakkor a juh- és kecskehús együttesen csak 163 millió € értéket jelentett.

Ez a két utóbbi mennyiség akkor tehető a megfelelő helyre, ha a teljes mezőgazdaság termelési értékében betöltött helyét, illetve arányát is megjelöljük. Nos, a teljes mezőgazdasági termelési értéken belül a juhtej 0,9%-ot, a juh- és kecskehús pedig 0,3%-ot jelentett Olaszország 2017. évi adataiban. A többi ágazat a következő aránnyal szerepelt az adott év termelési értékében: tehéntej 9,0%; marha-

sertés- és baromfihús 18,4%; egyéb állati termékek 2,8%; egyéb mezőgazdasági termékek 68,6%.

A létszámadatok

Az állatlétszám arányokat tekintve az olasz gazdaságban a teljes kiskérődző-állomány 12%-át a kecske, míg 88%-át a juh teszi ki. A juhállomány egyedszáma enyhén emelkedéssel 7,2 millió körül hullámzott (1. ábra). A kecskeállományban is bekövetkezett kismértékű létszámnövekedés – és hullámozás is –, és a 2018-ra várt létszám 1,020 millió egyed teszt ki, ami a 2013-as létszámhoz képest mintegy 46 ezres növekményt jelent.

Bár nem tették közzé hivatalosan, mégis, az adatok szerint a vágások nagy hányada „elkerüli” a vágóhidakat, azaz több állatot vágnak le házi vágásként, a farmokon, mint a vágóhidakon. A vágóhidakon levágott állatok közül a kecske 5, míg a juh 95%-ot tesz ki. A kecskék esetében a 2015-ös év volt a csúcspont, amikor 159 ezer egyedet vágtak le hivatalosan, 2018-ra a létszámuk várhatóan 132 ezer egyedre csökken (2. ábra). A juhok esetében mintegy félmillió csökkenés következett be 2013 (3,031 millió) és 2014 (2,517 millió) között, s a következő két évben bekövetkezett fokozatos emelkedést 2018-ban (2,853 millió) csaknem százszázalékos visszaesés követi.

A hústermelés

A felmérést készítő olasz ISMEA intézet adatai szerint a levágott juhok súlya 2015 (33 632 tonna vte – vte = vágott-test-egyenérték) és a 2017 (33 251 tonna vte) között mintegy 5%-ot esett vissza. Ezen értékeken belül a könnyűbáránnyok esetében 2015 (18 721 tonna vte) és 2017 (20 259 tonna vte) között jelentős volt a mennyiségi emelkedés, amit 2016-ban 100 tonnás visszaesés tört meg.

A nehézbáránnyok adatában 2015 (4430 tonna vte) és 2016 (3350 tonna vte) között a visszaesés az ezer tonnát is meghaladta, bár 2017-ben (3415 tonna vte) kismértékű javulás következett.

A felnőtt állatok vágásából származó hús termelés esetében a vizsgált években egyér-

telmű volt a visszafejlődés: 2015 – 10 481, 2016 – 9340, és 2017 – 9231 tonna vte.

A vágásokból származó kecskehústermelés a csökkenő trendet követett. A 2015-ös értéket (1808 tonna vte) nagyobb visszaesés követte 2016-ban (1616 tonna vte), ami némileg javult 2017-ben (1775 tonna vte). A fenti adatokon belül a gidavágásból származó hús mennyisége csökkenő trendet követett: 2015 – 1356; 2016 – 993; 2017 – 965,7 tonna vte. Ezzel szemben a felnőtt állatok (anyakecskék és bakok) vágásából származó húsmennyiség csaknem megduplázódott a vizsgált években: 2015 – 453; 2016 – 623; 2017 – 808,9 tonna vte.

A báránnyústermelésben 3 PGI (Products Geographical Indication – földrajzilag védett

termék) minősítésű terméket különböztetnek meg, amelyből egy Szardínia szigetéről, egy pedig Közép-Olaszországból származik. E minősített termékek mennyisége 6.039 tonna vte-t tesz ki, amely a teljes termelés 17%-át adja. Ezek a teljes báránnyústermék 30%-át képviselik (58 millió €).

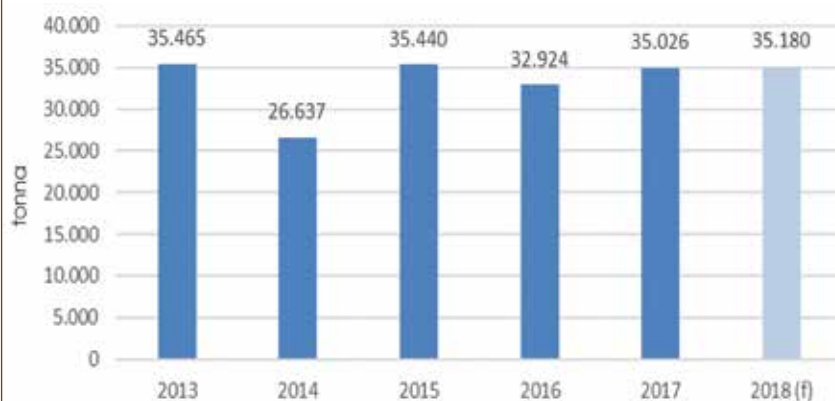
A vágások számára és az előállított húsmennyiségre az utóbbi években a kevesebb gida és kevesebb juh, ugyanakkor több nehézbáránny vágása vált jellemzővé. A 2013-as csúcstól egy csaknem 9 ezer tonnás zuhanás követte 2014-ben (3. ábra), amely mennyiség csaknem helyreállt 2015-ben. A 2016-os 2.500 tonnás zuhanást követően 2017-ben ismét 35 ezer tonna vte fölé került a teljes juh- és kecskehústermelés mennyisége, és 2018-ban várhatóan további emelkedésre kerül sor.

A húsfogyasztás

Az olasz húspiacon egy érdekes, egyértelműen a vörös hússok rovására végbement változásra hívták fel a figyelmet. Ez a változás már 2012 és 2016 között is meglepő értékeket hozott, amit 2016–2017 között további aránytoldódás követett. Ezt a jelenséget egy országos értékelés eredményére alapozott kampány kidolgozása követte 2017 év végén, és a vöröshús-fogyasztás növelésére irányuló kampányt 2018-ban indították el.

Az előbbi összehasonlításban a marhahúsfogyasztás értékben és mennyiségben egyaránt 15%-kal esett vissza. A visszaesés a

3. ábra: A juh- és kecskevágásból származó hústermelés (vte – vágott-test-egyenértékben)

Forrás: ISMEA, 2018

sertéshús esetében 13, illetve 11%-ot, a nyúlhúst tekintve pedig 12, illetve 9%-ot tett ki. A zuhanás a juh- és kecskehús esetében volt a legnagyobb (20% értékben és 19% mennyiségben). E négy évben a baromfihús-fogyasztás értékben 3, mennyiségben 2%-kal emelkedett. (4. ábra).

Ez a trend 2016-2017 között alapvetően megváltozott, a legtöbb esetben növekedésre váltott, de a juh- és kecskehús-fogyasztás csökkenése tovább folytatódott. A sertéshús-fogyasztás értékben 2,9, mennyiségben 1,4%-kal, a marhahús-fogyasztás értékben 3,4, mennyiségben 1,7%-ot emelkedett. A baromfihús-fogyasztás értéke 3,3%-kal tovább emelkedett, de mennyisége csak 0,1%-kal nőtt. Ezekkel szemben a juh- és kecskehús-fogyasztás értékben 3,8%-kal, mennyiségben 5,9%-kal csúszott tovább lefelé.

Ez a változás az olasz piacra exportált magyar vágóállatok számában kevésbé, azok árában annál inkább megfigyelhető volt (ezek részleteiről a következő dolgozatunkban számolunk be).

Az átlagos olasz hús-fogyasztásban a juh- és kecskehús csak 2%-ot tett ki a 2017-es adatok szerint. Ezzel szemben a baromfihús 34%-ot, a marhahús 33%-ot, a sertéshús 21%-ot, az egyéb húsfélések 10%-ot tettek ki.

A háztartások hús-fogyasztásában a juh- és kecskehús-fogyasztás 2015-2016 között

1,5%-kal, 2016-2017 között 5,9%-kal esett vissza, de 2017-2018 között már 2%-os emelkedéssel számolnak az olasz szakértők. Érdekes módon a bárányhús-fogyasztás a fenti sorrendben 2,2 és 5,9%-kal csökkent, míg 2018-ra 2,9%-os növekedést remélnék.

Az előbbivel szemben a gidahús-fogyasztás 6,2%-kal nőtt 2015-2016 között, ugyanakkor 5,7%-kal esett vissza 2016-2017 kö-

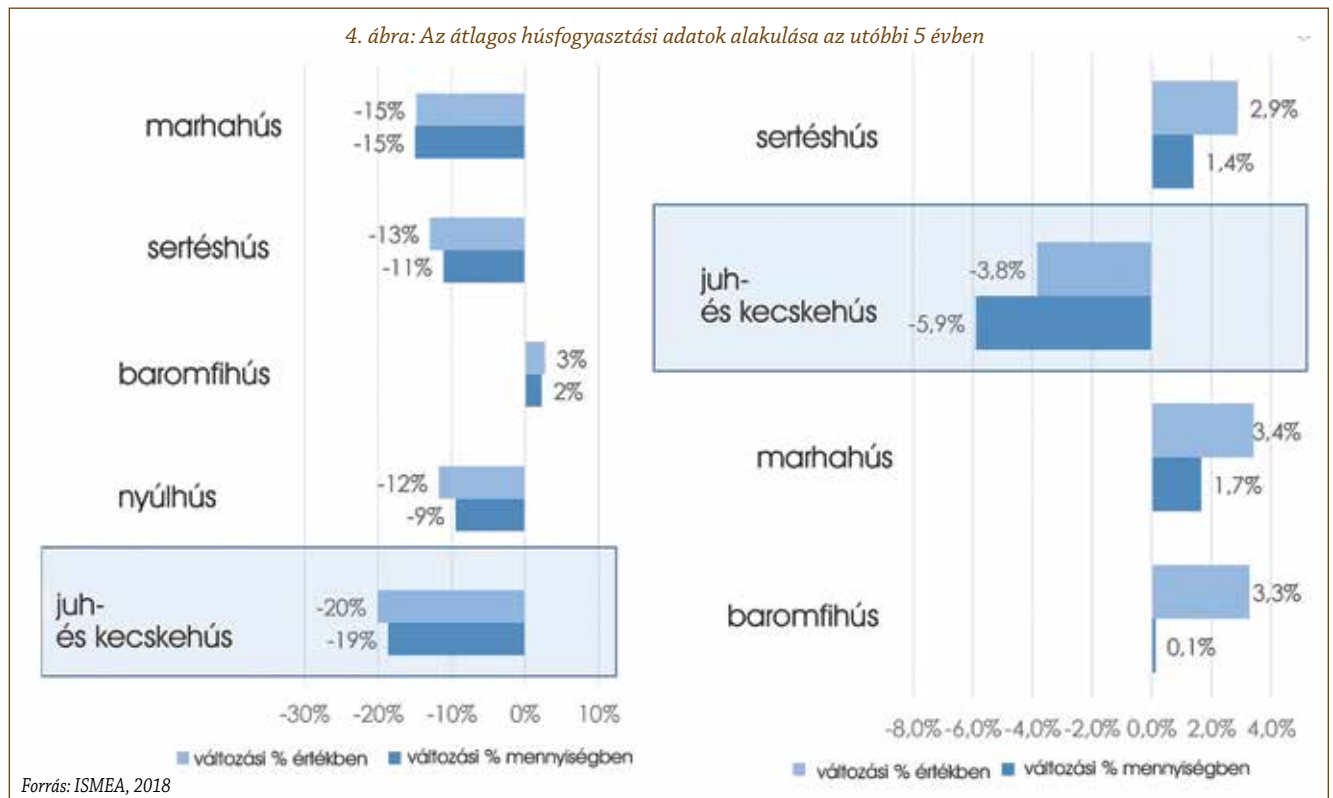
zött, és 2018-ra további 6,6%-os csökkenést jeleznek előre a szakértők.

Az import alakulása

Az élőjuh- és -kecskeimport 2013 és 2017 között 2%-kal, 2016 és 2017 között pedig 5%-kal esett vissza. Ez a viszonyszám akkor értékelhető igazán, ha az éves importszámokat figyeljük meg, amelyek a 2014-es emel-

4. ábra: Az átlagos hús-fogyasztási adatok alakulása az utóbbi 5 évben

kedést követően folyamatos csökkenést mutattak: 2013 – 1 073 582; 2014 – 1 164 502; 2015 – 1 129 527; 2016 – 1 114 030; 2017 – 1 056 658; és 2018-ban várhatóan 1 060 000 egyed.

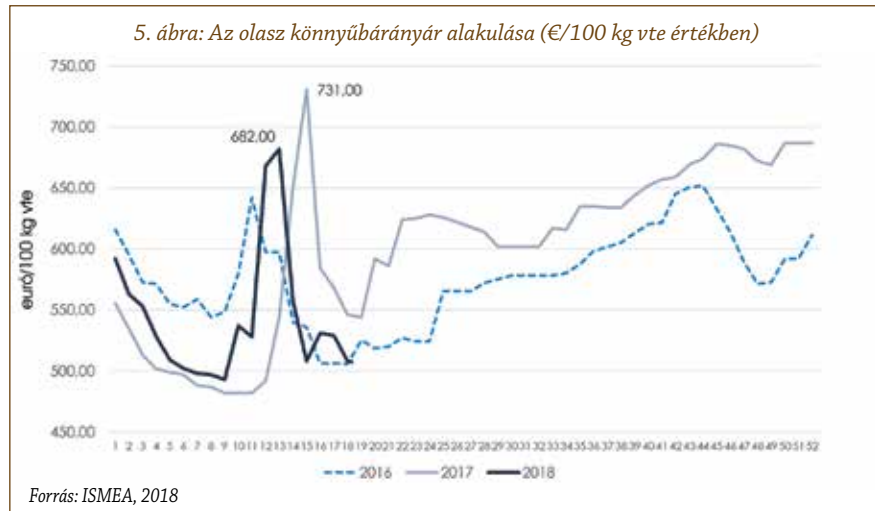
Az élőjuhbevétel néhány országra korlátozódik, amiben Magyarország még az első helyen állt 2017-ben: Magyarország 44%; Románia 34%; Franciaország 12%; Spanyolország 5%; Lengyelország 2%; Németország 1%, egyéb 2%.

A magyar export 2016–2017 között 2%-kal csökkent, míg e visszaesés 2013 és 2017 között 10%-os volt. Ezzel szemben Románia 2016–2017 között 10, 2013 és 2017 között 196%-kal növelte az ide irányuló kivitelét! Az is igaz, hogy a többi beszállító ide irányuló exportja jelentős mértékben visszaesett: 2016–2017 között Franciaország -23%; Spanyolország -12%, Lengyelország -25%; 2013 és 2017 között Franciaország -43%, Spanyolország -56%; Lengyelország -47%. Ez a folyamat sok mindent jelez, többek között azt is, hogy az utóbbi országok élőjuhkivitele másfelé irányult az utóbbi években (a belső létszámcsökkenési adataik mellett).

A juhhúsimport ezzel szemben 2013 és 2017 között 0,3%-kal, 2016 és 2017 között +0,8%-kal emelkedett, jóllehet érzékelhető hullámzás volt az egyes évek között: 2013 – 25 260; 2014 – 25 527; 2015 – 25 050; 2016 – 25 094; 2017 – 25 299 tonna vte-n.

A 2017-es juhhúsimport is több ország között oszlott meg, amelyen belül Spanyolországé volt a vezető szerep: Spanyolország 19%; Egyesült Királyság 17%; Franciaország 13%; Románia és Írország 9-9%; Görögország és Új-Zéland 8-8%; Hollandia 6%, Macedónia 3%, egyéb országok 8%.

Érdekes módon, a húsbevétel Románia, Írország és Hollandia esetében a vizsgált

időszakban jelentősen emelkedett, míg a többi ország adata érzékelhetően csökkent. A 2013–2017 közötti időszakban: Románia +100%; Írország +59%; Hollandia +25%; Új-Zéland -31%, Spanyolország -14%; Egyesült Királyság és Görögország -6%; Franciaország -4%. A 2016–2017 közötti időszakban: Új-Zéland -23%; Görögország -15%; Franciaország -12%; Spanyolország -5%; Írország +43%; Hollandia +17%; Egyesült Királyság +16%; Románia +8%.

A juhtejtermelés és -piac

Az olasz juhszektorban a tejtermelésnek van elsődleges szerepe, míg a bárányhús-termelés „szinte” csak másodlagos társtermeknek számít. Az előállított juhtej sajt formájában alapvetően az Egyesült Államokban (USA) élő olasz lakosság ellátását szolgálja. A juhsajt kivitelből származó bevétel 61%-át adja az USA, csaknem 30%-át Németország, és néhány százalékkal részesedik belőle Franciaország, valamint elemezhető hányadban egyéb országok.

Az utóbbi három évben a devizaváltási arány érdekes jelenséget eredményezett az USA-ba irányuló kivitelben: intenzíven nőtt a kivitel (2015-ben csaknem 11 000 tonna, 2017-ben már 15 000 tonna, ugyanakkor drasztikus zuhanás következett be az árban: 2015-ben 9,28; 2016-ban 7,84; és 2017-ben 5,71 USD/kg.

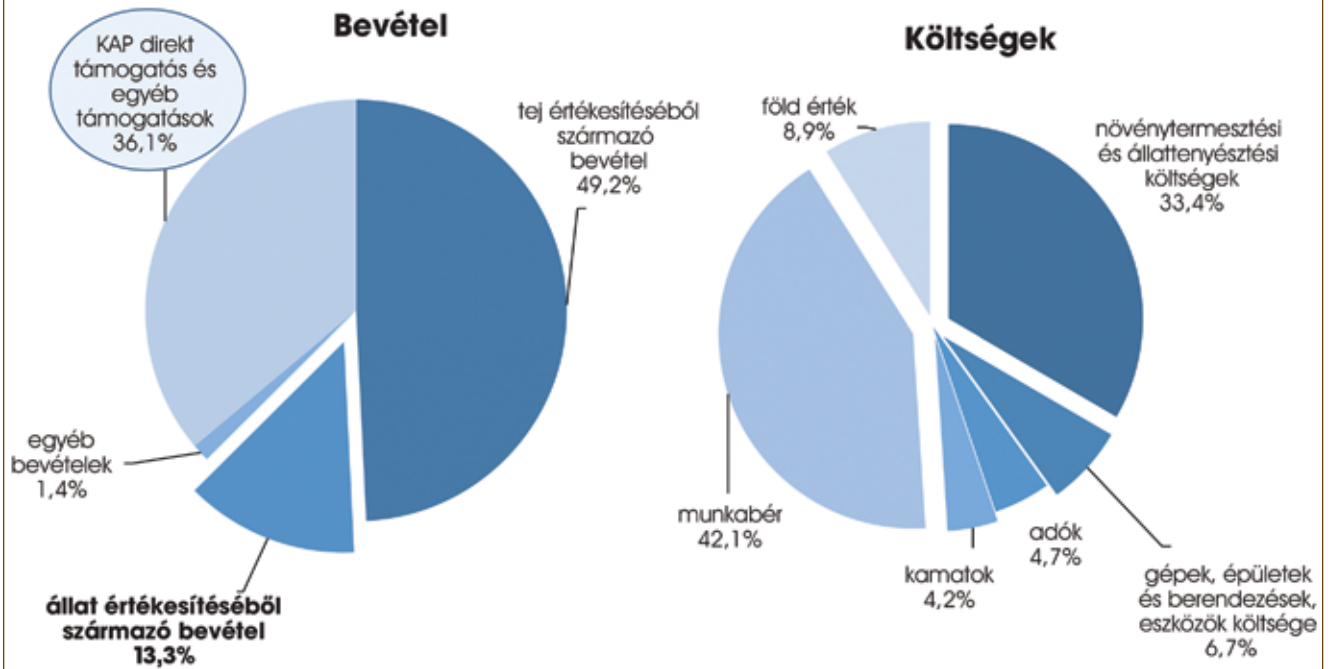
Az előállított juhtej ára is jelentős mértékben különbözött az utóbbi években. 2016-ban 1 €/kg fölött indult az év elején, de az éves átlagár a folyamatos zuhanás következtében csak 0,9125 €/l volt. Ezzel szemben a 2017. évi átlagár csak 0,75 €/l volt, jóllehet az év utolsó negyedévében az ár 0,80 €/l fölötti tartományban járt. A 2018-as első 5 havi átlagár 0,858 €/l.

A könnyűbáránár

A könnyűbáránár meglehetősen különböző lefutást követett 2016-ban és 2017-ben, meg a 2018. év első 5 hónapjában (5. ábra). A 2016 elejei árat mélyen alulmúlták a 2017-es és 2018-as árak, de a húsvéti csúcsár több mint

6. ábra: A farmok mérlege – a felmérésben szereplő közepes méretű üzemek (50, átlagosan 385 egyed) eredményei

Forrás: ISMEA, 2018

100 €/100 kg-mal múlta felül a 2017-ben a 2016-os árat, amit a 2018-as csúcsár nem tudott megközelíteni. A 2017-es ár az év további időszakában is jelentős mértékben a 2016-os (egyébként számunkra is nagyon gyenge) ár fölött alakult. A 2018-as húsvéti szezon utáni ár a 2016-os szintre zuhant vissza. Az első 21 heti átlagár 2017-ben 538 €/100 kg és 2018-ban 539 €/100 kg vte szintet ért el.

Az árak, a költségek és a gazdaságosság

Az olasz ISMEA intézet elemzése szerint a 2016 első negyedéve és 2018 első negyedéve között érzékelhető negyedéves hullámvás mellett nőtt a takarmányköltség (+8,2%), az energiaköltség (+2,5%), a bér (+0,8%) és a bányárindex (+2,5%) is.

Az intézet közepes méretű gazdaságokra

vonatkozó felmérése (50 üzem – 385 átlagos egyedszám) bevétel-költség elemzése szerint a bevételek csak néhány tételből álltak össze, míg a költségek sokkal többfelé oszlottak (6. ábra).

2017-ben a tejtermelő juhászatokban a tejtermelés költsége meglehetősen magas (1,12 €/liter) volt, ezzel szemben az átlagos középár „csak” 0,8–0,9 €/l között változott.

Ehhez képest a tej értékesítéséből származó bevétel tette ki az összes bevétel 49,2%-át. A közvetlen KAP-támogatás és egyéb támogatások adták a bevétel 36,1%-át. Az állatok (benn a bárány) értékesítése csak 13,3%-kal járult hozzá a bevételekhez, és az egyéb bevételek 1,4%-ot tettek ki.

A költségek legnagyobb hányadát a munkabér jelentette (42,1%). A növénytermesztés és az állatköltségek együtt tették ki a költségek 33,4%-át, a föld értéke 8,9%-ot jelentett. Az épületek, gépek és berendezések költsége 6,7%-ot tett ki, 4,7% volt az adó, 4,2%-ot pedig a hitelek után fizetett kamat tett ki.

KUKOVICS SÁNDOR
JÁVOR BENCE

